

ششمین جشنواره

سراسری

تئاتر کودک و نوجوان

همدان

۷ تا ۱۳ آبان ۱۳۷۵

THE SIXTH NATIONAL
THEATER FESTIVAL OF
CHILDREN & YOUNG
ADULTS - HAMEDAN

28 OCT - 3 NOV - 1996

جهان تشنه حقیقت

سرچشمه زلال حقیقت آشنا ساخت. می‌بایست آنان را از وجود عظمت خداوندی آگاه کرد. شاید، که یقیناً هنر وسیله مناسبی برای رسیدن به این رسالت الهی باشد. با هنر، است که می‌توان ارزش‌های مکتبی را به بهترین شکل ممکن برای شیفتگان حقیقت ارائه نمود. اینجاست که مسوولیت نویسندگان، بازیگران و کارگردانان و... بسیار سنگین‌تر می‌شود. می‌بایست خود را برای این رسالت عظیم بیش از گذشته آماده کنند. خود را به سلاح علم و عمل مجهز کنند و آماده باشند تا در صورت توفیق برگزاری این جشنواره در سطح بین‌المللی، چنین امکان و حظی و سعادت نصیبشان گردد. ■

سردبیر

ایران اسلامی در سایه تلاش و کوشش دلیر مردان صحنه عشق به معنویت، در تمامی زمینه‌ها به خواست خداوند متعال راه کمال را می‌پیماید دست آورده‌های نظام مقدس جمهوری اسلامی از جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی سیاسی و... به خوبی روشن‌گر این واقعیت‌ها هستند که با اتکاء به ارزش‌های الهی می‌توان در برابر تهاجم خصم و دشمنان خدا ایستاد و در پس پایمردی و جدیت، پله‌های کمال را درنوردید.

مسئله‌ای که بسیار حائز اهمیت است و باید به آن عنایت داشت جهانی بودن مکتب اسلام است که رسالت دست اندرکاران امور فرهنگی را بس سنگین می‌نماید. جهان امروز تشنه حقیقت است و می‌بایست این انسان سرخورده و وامانده از مکتب‌های غیرالهی را با

◀ قرآن یک اثر هنری الهی

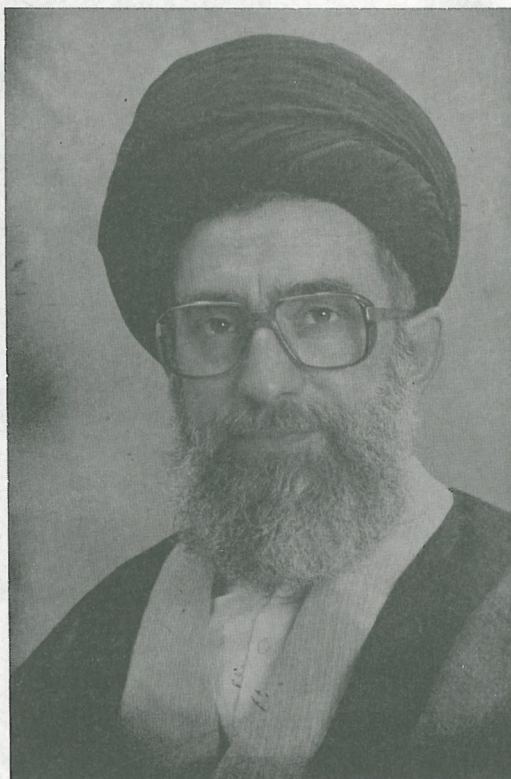
◀ مراسم افتتاحیه جشنواره

◀ یادگیری اجتماعی کودکان

◀ سپرکهای نمایش

قرآن یک اثر هنری الهی و فوق بشری است

فرازهایی از سخنان رهبر معظم انقلاب

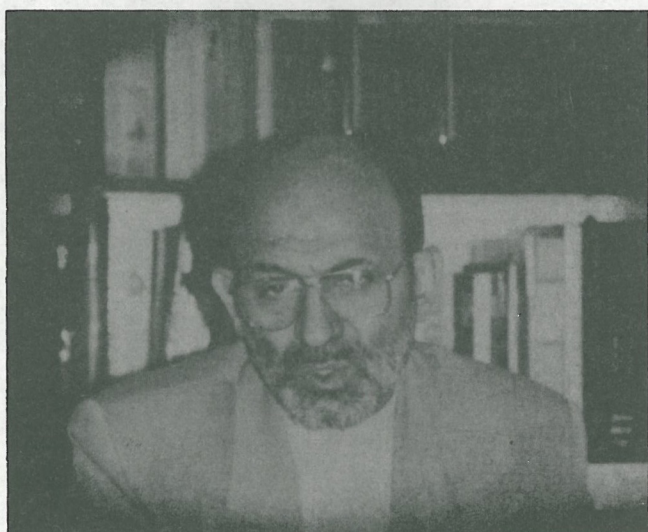

کشور ما و سرزمین ما سرزمین هنر است. یعنی هنر جهانی در مجموع از هزار سال پیش به این طرف مدیون زبان فارسی و هنرمندان ایرانی است لکن ما این سلاح را در اختیار نگرفتیم، علتش هم این است که یک عده‌ای بودند که هنر مند و صاحب جوهر هم بودند اما نتوانستند آن شجاعت لازم را از خود بروز دهند، چون هنرمندی به عنوان بقیه خصال که نیست. ای بسا هنرمندی که هنرش خیلی هم بالاست اما آدم پست، حقیر، بد، فاسق و خیانت‌کاری است. در گذشته از این قبیل داشتیم و الان هم داریم. کما اینکه جلو چشم ما فراوان است و می‌بینید که همه هنرمندان ما نتوانستند خودشان را با انقلاب تطبیق بدهند البته بعضی نتوانستند تطبیق بدهند. اما انقلاب آن وقتی می‌تواند خودش را در قالب هنر بیاورد که هنرمند خودی داشته باشد و خودش این هنر را پرورش دهد، که البته یک عده از جوانها دارند این کار را خیلی خوب می‌کنند. شما هم دنبال این کار را بگیرید و هر کدام هرجا و به هر شکل هستید به بزای این سلاح بهره‌وری فراوان دشمن انقلاب از این سلاح توجه کنید و بدانید که مفاهیم انقلاب به خوبی می‌توانند در قالب هنرهای گوناگون واقع بشوند. توجه کنید که این ارزش است. خود پیغمبر (ص) یک هنرمند فوق معمولی است و قرآن یک اثر هنری الهی و فوق بشری است. اسلام از اول با هنر شروع شده، یعنی اگر چنانچه قرآن این زبان هنری را نداشت شاید یک گوشه کار می‌لنگید. خدای متعال هیچ چیزی را بدون مصلحت و حکمت نمی‌آورد و حکمت در این بود که این هنر قوی، و کارآمد، مفاهیم الهی را به انسانها تا الان که مثلاً هزار و چهارصد سال از نزول قرآن گذشته، ارائه کند. ■

مصاحبه با آقای عبداللهمیان

قائم مقام وزیر

و معاون پشتیبانی و امور مجلس

● تعریف شما از جشنواره تئاتر کودک و نوجوان چیست و ضرورت آن را در چه می‌بینید؟
□ جشنواره‌ها اساساً محلی است برای عرضه آثار برتر فرهنگی و هنری، محلی برای انعکاس کوشش‌ها و خلاقیت‌ها و هم برای دیدن زیبایی‌ها.
اگر چنانچه نگاه ما به جشنواره‌ها عمیق‌تر شود، جشنواره‌ها، محلی برای «تذکر» و «تنبیه» و «اصلاح رفتار» آدمی خواهند بود به ویژه در جشنواره‌های «تئاتر»، یعنی همان هنری که قصد دارد تا «هنر زندگی» کردن را به ما بیاموزد.
در عرصه هنر نمایش «نازیبایی» ها را

هم باید دید از آن حیث که قدر و منزلت «امر زیبا» شناخته شود و اگر جشنواره‌های ما چنین باشند دیگر ضرورت «بود» و «انجام» ش، می‌بایست به عنوان امری بدیهی تلقی شود.
● برپایی جشنواره تئاتر کودک و نوجوان چه تأثیری در رشد و بالندگی این نسل دارد؟
□ جشنواره تئاتر کودک و نوجوان به دو دلیل حایز اهمیت است:
۱- بدلیل ارزش واهمیت ذاتی این تشر عزیز
۲- به دلیل ارزش ذاتی هنر

اگر قرار باشد در مسیر رشد و تعالی این قشر عزیز و ارجمند عمل ارزنده‌ای صورت پذیرد، چه زیباتر که با هنر هم آمیخته شود و در این صورت، بی‌گمان مانا تر و تأثیر گذارتر خواهد بود.
● لطفاً اگر صحبت خاصی دارید بفرمایید:
□ به نظر می‌رسد اگر جشنواره‌ها به یک جریان زنده و پویا بدل شوند و از حالت موسمی و مقطعی خارج شود، موقعیت چشمگیری به دست خواهد آمد و حرکت می‌باید به سمتی باشد که «جشنواره‌ها»، چون «کتاب همیشه مفتوح» و «پرجاذبه» تعبیر و تفسیر شوند ■

مصاحبه با
تماشاگران

- سجاد مسکوک دانش آموز
- خسته نباشید ، نمایش را دیدید ؟
 - بله
 - اسم نمایش چی بود .
 - گرگ و دهکده
 - می توانی قصه اش را تعریف کنی ؟
 - گرگی بود - مردم دهکده رو گول میزد تا سلطان دهکده باشد .
 - از این نمایش چی یاد گرفتی ؟
 - گول مردم را نخوریم و به حرف هر کسی گوش ندهیم .

- علی مالکی دانش آموز
- اسم نمایش چی بود :
 - اسمش را نمیدانم ، دقت نکردم
 - از قصه نمایش بگو
 - اینکه گول نخوریم ، به کسی اطمینان نکنیم ، فکر کنیم و کار کنیم .

- مینا جلیلی دانش آموز ۱۰ ساله
- نمایش گرگ و دهکده چطور بود ؟
 - این بود که نباید گول بخوریم و نگذاریم که کسی به دهکده یا کشورمان حمله کند .
 - از کجای نمایش خوشت آمد ؟
 - از آنجائیکه گرگ با بز دعوا کرد .

- مهری شمس از گروه نمایش
- نمایش گرگ و دهکده چطور بود ؟
 - تفرقه و ایجاد اتحاد حرف اصلی نمایش بود .
 - نقاط مثبت یا ضعف نمایش چه بود .
 - در آن حد نیستم که بگویم ولی بد نبود .

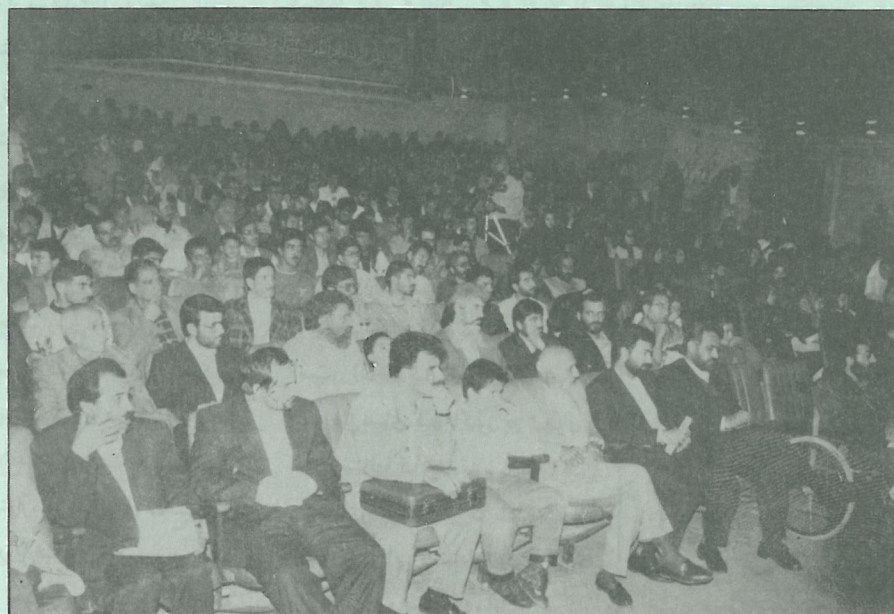
- رضا سیفی
- قصه نمایش تکراری بود ؟
 - بارها بچه ها این جور قصه ها رو شنیدند . از کلمات سنگینی هم استفاده شده بود ، در ضمن از تمام عوامل صحنه استفاده نکرده بودند . ■

گزارش

مراسم اختتامیه

ششمین جشنواره تئاتر

کودک و نوجوان " امید "

جشنواره برای اولین بار همایش بررسی تئاتر کودک و نوجوان ، به منظور گسترش و توجه کودکان و نوجوانان به هنر تئاتر با حضور اساتید و صاحب نظران در رأس ساعت ۲۱ در محل اجتماعات هتل هکمتانه برگزار می گردد. آنگاه آقای خرم استاندار محترم همدان طی سخنانی ایراد نمودند که ، ما با ابزار هنر است که می توانیم یک تفکر را به مردم با شادابی و نشاط تفهیم کنیم و اینکه هنرمند متعهد کسی است که بر خود تکیه می کند و هنرمند متعهد کسی است که کارکردهای قابل قبول جامعه را به منصفه ظهور در آورد. ■

ششمین جشنواره تئاتر کودک و نوجوان (امید) پس از عرض خیر مقدم به میهمانان و هنر مندان شرکت کننده در جشنواره را بیان نموده ، اعلام داشتند که ۹۵ متن جهت باز خوانی به مرکز ارسال شد که از میان آنها ۲۲ متن جهت بازبینی هیأت داوران انتخاب گردید که در پایان ۸ نمایش در بخش مسابقه و ۴ نمایش در بخش ویژه موفق به حضور در جشنواره شدند .

آقای نعمت اضافه نمودند که ۱۲ نمایش در ۳۱ نوبت در سالنهای تالار فجر ، انقلاب و سینما قدس اجرای برنامه خواهند داشت و همچنین ایشان افزودند : که همه روزه در حلقه

مراسم افتتاحیه ششمین جشنواره سراسری تئاتر کودک و نوجوان (امید) همدان با حضور آقای مهندس خُرّم ، استاندار محترم همدان ، آقای نعمت مدیر کل محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی استان همدان و دبیر جشنواره و جمعی از مدیران نهادهای ارگانها و علاقه مندان و مشتاقان هنر تئاتر در روز دوشنبه هفتم آبانماه ۱۳۷۵ در محل تالار فجر آغاز گردید

در این مراسم پس از تلاوت آیاتی از قرآن کریم و بخش سرود جمهوری اسلامی ایران ، گروه سرود مدرسه شهید تیموری برنامه زیبای خود را ارائه نمود . سپس آقای نعمت دبیر

مصاحبه با آقای عطار

مسئول پیگیری و هماهنگی امور شهرستانها

● جشنواره تئاتر کودک و نوجوان چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

□ اهدافی که جشنواره تئاتر کودک و نوجوان به دنبال دارد:

۱- اعتلای فرهنگ و هنر، به منظور شکوفایی استعدادها و نهفته کودکان و نوجوانان سراسر کشور.

۲- مبارزه با تهاجم فرهنگی و توجه بیشتر به فرهنگ مذهبی، ملی و سستی.

۳- تقویت تئاتر کودک و نوجوان به عنوان یک ابزار فرهنگی و نیاز جامعه انقلابی.

۴- فراهم نمودن زمینه‌های لازم برای تبادل افکار و اندیشه در تئاتر کودک و نوجوان.

۵- گسترش آموزش تئاتر از طریق برگزاری جشنواره‌های سراسری، گردهمایی تخصصی، جلسات نقد و بررسی و انتشار متون.

۶- حمایت مادی و معنوی از هنرمندان و دست‌اندرکاران تئاتر کودک و نوجوان.

۷- تبادل تجربیات ملی و بین‌المللی در تئاتر کودک و نوجوان.

۸- ارتقاء سطح فرهنگ تئاتری کودکان و نوجوانان در یک حرکت سراسری.

۹- توجه به باور کودک و نوجوان و نقش سازنده آنان در آینده.

۱۰- رشد آموزشی، تربیتی و اخلاقی کودکان و نوجوانان از طریق برگزاری مسابقات نمایشنامه‌نویسی، جشنواره تئاتر و ...

● آیا می‌توان جشنواره امید را نموداری از وضعیت کلی تئاتر کودک و نوجوان کشور دانست؟

□ برگزاری جشنواره امید همدان نموداری روشن از وضعیت تئاتر کودک و نوجوان در سراسر کشور است. نتایج حاصله از برگزاری این جشنواره در طول پنج سال گذشته، گسترش و آموزش تئاتر کودکان و نوجوانان را به دنبال داشته است.

استقبال چشمگیر مردم از نمایشهای کودکان و نوجوانان، مشارکت کودکان در انتخاب نمایشهای برتر در جشنواره؛ نموداری پر بار از ارتقاء سطح فرهنگ تئاتر کودک و نوجوان به ما نشان می‌دهد. نگاهی به آمار علاقه‌مندان جهت حضور فعال در جشنواره در سالهای نخستین و مقایسه آن با سالهای اخیر روند چشم‌گیر را در بخش کمی و کیفی به ما آرایه می‌دهد. اما به توجه و حمایت بیشتر سیاست‌گذاران و مسوولان در مرکز و استان نیازمند است.

● نظرتان درباره راههای توسعه و ترویج تئاتر کودک و نوجوان چیست؟

□ به نظر می‌رسد توسعه در تئاتر بایستی بار ارزشی ملی و دینی را مورد توجه قرار دهد و از دامن زدن به فرهنگ وارداتی و فرهنگ بیگانه بپرهیزد.

تئاتر کودک و نوجوان در بخش توسعه آنگاه موفق است که با فرهنگ بیگانه به مقابله برخیزد و در رسیدن به یک فرم و محتوای مستقل بکوشد، در اهداف کمی و کیفی برنامه پنج‌ساله دوم ضروری به نظر می‌رسد که بودجه در بخش فرهنگ و هنر در جهت توسعه تئاتر به‌ویژه کودکان اختصاص یابد.

● وضعیت آموزش تئاتر به خصوص تئاتر کودک و نوجوان چگونه است؟

□ وضعیت آموزش تئاتر کودک و نوجوان سرنوشتی مشابه تئاتر بزرگسالان در کشور را دارد. متولیان بخش آموزش برنامه‌های مدونی جهت آموزش تئاتر کودک ندارند و آموزش تئاتر به‌طور غیر مستقیم در برگزاری جشنواره تئاتر و گردهمایی‌های اختصاصی و جلسات نقد و بررسی و انتشار چند نمایش‌نامه در سال خلاصه می‌شود. که در حرکت‌های بعدی متوقف می‌ماند. ناگفته نماند، بخش تولید نمایش کودک و نوجوان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در سالهای اخیر حرکت‌های قابل توجهی را داشته است، ایجاد کارگاه‌های نمایشی در گرایش‌های گوناگون در تهران و شهرستانها قابل تقدیر است، این حرکت‌های خود جوش که بستر مناسبی جهت شکوفایی و تبادل اندیشه کودک و نوجوان به وجود آورده است، در گرو برگزاری همین جشنواره‌ها است.

آموزش و پرورش نقش به‌سزایی در بخش آموزش تئاتر کودک و نوجوان می‌تواند داشته باشد. جان کلام، ضرورت یک حرکت و برنامه مدون در بخش آموزش تئاتر مستقیم جهت کودکان و نوجوانان به‌طور مستمر احساس می‌شود.

● در پایان اگر مطلبی

عنوان نشده است بفرمایید.

□ ۱- تولید متون نمایشی ۲- حمایت مادی و معنوی از هنرمندان و دست‌اندرکاران نمایش ۳- تولید اجرای ویژه کودک و نوجوان، آموزش انتشار مجله و منابع اختصاصی، و ترغیب و تشویق هنرمندان می‌تواند زمینه‌های مناسب را فراهم سازد تا کاستی‌های موجود به‌حد اقل برسد. ■

در مورد سایر هنرها که مایه نمایش داشتند باید اشاره کرد که اگر همدان خود موجد یا مبدع این هنر نبوده، لاقط در اقتباس از سایر بلاد دست کمی نداشت. از آن جمله نقالی در همدان رایج بوده، به‌طوریکه هنوز هم در بعضی از قهوه‌خانه‌ها بساط نقالی دایر است. نقالی در همدان باید دارای سابقه طولانی باشد. مخصوصاً در زمان شاه‌عباس صفوی که علاقه فراوانی به نقل داشته و نقالان ماهر در دربار او راه داشته‌اند و شخصی به نام «حیدر قصه‌خوان» که همدانی بوده و شهرت به سزایی داشته، جزو نقالان دربار بوده است.

از معروفترین نقالان در سال ۱۲۷۰ ه. ش می‌توان «مرشد چلاق» را نام برد و این را باید «مرشد چلاق اول» نام داد، چرا که مرشد چلاق دیگری تا این اواخر (۱۳۴۰ ه. ش) در قهوه‌خانه علی وکیل و نیز «مرشد افشار» در قهوه‌خانه‌ها داستان‌سرایی می‌نمودند. شمایل گردانی یا (پرده برداری) نیز بیشتر در شب‌های جمعه در قبرستان‌ها یا در محلهایی که آمد و شد زیاد بوده اجراء می‌شده است.

کوسه‌برنشین که در اصطلاح همدان «کوسه‌گلین» گویند تا این اواخر در همدان اجراء می‌گردید.

هنرهای نمایشی در زمان افشاریه، زندیه و قاجاریه زمانی در اوج و گاهی به پستی گرائید. اما تعزیه بدون برگشت به عقب به فعالیت خود ادامه داد. می‌توان گفت که مقارن با پیدایش تعزیه در ایران (چه پیش از اسلام و چه بعد از اسلام) در همدان نیز تعزیه برپا می‌شد. گاهی که به علت جریانهای تاریخی و سیاسی اجراء تعزیه در سایر شهرستانهای ایران منع گردید یا از رونق آن کاسته شد. در همدان به واسطه نفوذ علویان و پیروی از مذهب تشیع،

تاریخچه تئاتر در همدان

قسمت دوم

انجمن نمایش همدان

اجرای تعزیه رواج داشت و مسیر تکامل خود را می پیمود.

از معروفترین گردانندگان تعزیه در همدان، می توان « میرزا اسماعیل » مکتب دار (۱۲۴۰ هـ ق) را نام برد.

در مورد تئاتر در همدان نقل است که در حدود ۸۰ - ۹۰ سال پیش در قهوه خانه « ادب » « سید محمد افکار » به همراه دستیارش نقل می گفته اند و انجمن ادبی نیز در همانجا ترتیب یافته و اجرا می شده است.

در سال ۱۲۷۹ مدرسه آلیانس وابسته به مؤسسه آلیانس فرانسه در همدان افتتاح گردید. این مدرسه ماهانه نمایشنامه هائی از نویسندگان فرانسوی به روی صحنه می آورد.

در سال ۱۲۸۴ یعنی پنج سال پس از افتتاح مدرسه آلیانس، کلیسای آرامنه همدان اقدام به افتتاح دبستان ملی آرامنه، به نام مدرسه نور نمود. این مدرسه جهت احداث ساختمان دبستان نمایشنامه ای ترتیب داد که موضوع نمایشنامه مظالم اربابان بر رعایا بود. مجری این طرح حزب داش ناکسیون آرامنه بود و مشهور است که « امیر افخم شورینی » صد تومان جهت ساختمان دبستان کمک کرد.

این دو مؤسسه، وسیله و محرک خوبی جهت پیشرفت هنر تئاتر در همدان بودند. چه گروههای نمایش در خارج محیط مدرسه ها، بوجود آمده و

شروع به فعالیت کردند.

اولین محل اجرای نمایش در خیابان بین النهرین و رستوران اسلامی، محلی که فعلاً بانک کشاورزی در آن احداث گردیده، بود. بعدها در سال ۱۳۱۰ شخصی بنام « عنایت الله خان » داماد « حافظ صحنه » مبادرت به افتتاح سینما اکباتان واقع در خیابان بین النهرین روبروی مدرسه شرافت کرد.

سینمای اکباتان، سهم بزرگی را در احیای تئاتر همدان، به عهده داشت. در سالن سینمای اکباتان بود که نمایشنامه های مشهوری چون اتللو به روی صحنه آمد. پس از افتتاح سینمای اکباتان می توان گفت که همدان مرتباً دارای برنامه های نمایشی بوده است.

افتتاح تئاتر بعد از شهریور ۱۳۲۰ وبسته شدن آن در سال ۱۳۲۷ و افتتاح مجدد آن در سال ۱۳۲۹-۳۰ که تا سال ۱۳۳۹ ادامه داشت البته فعالیت مدرسه های دولتی را نیز علی الخصوص از سالهای ۱۳۱۰ تا شهریور ۱۳۲۰ در این روند، نباید نادیده گرفت.

شروع فعالیت های نمایشی در شکل رسمی از زمانی آغاز گشت که مرکز آموزش تئاتر توسط اداره فرهنگ و هنر در شهرستان همدان تأسیس گردید.

در پی تشکیل چنین مرکزی در سال ۱۳۴۸ اولین گروه نمایش توسط آقای نصرالله عبادی پایه ریزی شد و با گروه های پیش کسوتان تئاتر و جوانان

علاقه مند، نمایشنامه « آی بی کلاه و آی باکلاه » به روی صحنه رفت. در کنار تمرینهای هر روزه، مباحث مختلف تئاتر به طور پراکنده آموزش داده می شد. پس از اجرای « آی بی کلاه و آی باکلاه » گروه فوق نمایشنامه « چوبدست های ورزیل » را به اجرا درآورد. در اوائل سال ۱۳۵۰ با آمدن آقای رضا کشانی کارشناس تئاتر از مرکز، محلی در خیابان سعیدیه به مرکز آموزش تئاتر اختصاص داده شد و کلاسهای آموزشی آغاز به کار کردند که پس از برگزاری دوره های شش ماهه، به هنرجویان گواهی آموزش تئاتر ارائه شد.

پس از پایان اولین دوره هنرجویان کلاسهای تئاتر، گروه نمایشی هگمتانه به سرپرستی رضا کشانی تشکیل گردید و نمایشنامه « افمی طلایی » نوشته علی نصیریان در قهوه خانه نور (سرگذر) به اجرا درآمد و سپس نمایشهای « مسافر »، « مستاجر »، « آدم و حوا »، « جعفرخان از فرنگ برگشته »، « لونه شغال » و « تله » به اجراء عمومی گذاشته شد. در کنار گروه تئاتر هگمتانه، هنرجویان دوره دوم مرکز آموزش تئاتر نمایش های « صبح طلوع می کند »، « سگی در خرمن جا »، « مارا مس کنید » و « معدنچیان » را به صحنه آوردند. در سال ۱۳۵۱ نمایشهای « آنکه گفت آری آنکه گفت نه » نوشته

برتولت برشت، « سفر » نوشته محمود دولت آبادی « آسید کاظم » نوشته استاد محمد و « سیاه » نوشته علی نصیریان به روی صحنه رفت. در سال ۱۳۵۲ نمایشهای « طلسم »، « درزین »، « پهلوان کچل » و « آدم و حوا » در خانه نمایش (خیابان سعیدیه) به اجراء درآمدند. خانه نمایش سالن کوچکی بود با گنجایش چهل نفر که با اجرای نمایشهای فوق هر شب مشتاقان تئاتر را در خود جای می داد. در سال ۱۳۵۳ نمایش های « لونه شغال »، « رویا »، « بلبل سرگشته »، « نگار » و « پهلوان کچل » در فستیوالی به نام بررسی و مرور آثار علی نصیریان همراه با سمینار تئاتر با شرکت هنرمندان تئاتر کشور به مدت پنج روز در همدان، سالن خانه جوانان برگزار گردید.

در اوائل سال ۱۳۵۴ به همت تنی چند از هنرمندان تئاتر، گروه نمایش آزاد شهر تاسیس شد. این گروه وابسته به اداره کل فرهنگ و هنر بود و با اجرای نمایشهای « خانه بارانی »، « کدماک از ما »، « چهار صندوق »، « پهلوان اکبر می میرد »، « صداها » و « بیشه های کردستان »، به عنوان یکی از گروههای تئاتری موفق استان ثبت گردید. در سال ۱۳۵۵ نمایش « تباله » کار گروه تئاتر هگمتانه بیش از یک ماه در سه استان همدان، گیلان و مازندران به اجرا در آمده و سه نمایش « میراث »، « ضیافت » و « قتل میخک » در خانه نمایش به اجرا درآمدند در سال ۱۳۵۶ دو نمایش « صداها » و « بیشه های کردستان » کار گروه تئاتر آزاد شهر منتخب شرکت در دومین جشنواره و سمینار تئاتر ایران گردیده، در تهران به اجرا گذاشته شدند.

2

OMEED

THE SIXTH NATIONAL THEATER FESTIVAL OF CHILDREN & YOUNG ADULTS - HAMEDAN

28 OCT - 3 NOV - 1996

دنیای کودکان، دنیای پرهیاهو و زیبایی است دنیایی است با قاعده و استثنای فراوان، مقدمه‌ای است برای وارد شدن به زندگی پیچیده‌تر و هنر ابزاری است که این قاعده‌ها و استثناعات را به کودکان مستقل می‌نماید.

گوناگونی جوامع و به دنبال آن تنوع در فرهنگهای رایج در جوامع موجبات تنوع هر چه بیشتر مدل‌های زندگی را فراهم آورده و این امر مکانیزم اجتماعی شدن کودکان را به صورتی جدی تحت تأثیر قرار داده است.

به نظر مردم‌شناسان کودکان در محیط‌های فرهنگی به دنیا می‌آیند و زندگی اجتماعی آنها با آشنا شدن با فرهنگ همان جامعه در ارتباط قرار می‌گیرد. در این فرآیند کودک موظف می‌شود کلیه نقشها، ضوابط، وظایف، آداب و رسوم، باورها، معتقدات و سایر شیوه‌های لازم که برای زندگی در جامعه‌ای خاص نیاز دارد را فرا گیرد.^(۱) هنر به عنوان اثری خلاق معرفی می‌شود که به وسیله انسان تولید می‌شود و ابزاری است که موجب تعقل آدمی و جهت‌دهی بازتاب‌های او می‌شود، بدین معنا که موجبات اندیشه آدمی را نسبت به پدیده‌های پیرامونی جلب نموده و با توجه به نظام ارزشی جامعه روابط و پاسخهای انسانی را نسبت به این پدیده‌ها جهت‌دهی می‌کند.

کودکان از طرق مختلف شیوه‌های لازم را برای یک زندگی اجتماعی موفق فرا می‌گیرند. خانواده، مدرسه، گروه همسالان، وسایل ارتباط جمعی و... همه از جمله این شیوه‌هاست. هنر از مقوله‌های مهم در انتقال مفاهیم اجتماعی به کودکان است و هنر نمایش شاید از بقیه مهمتر باشد. هنر نمایش یا تئاتر از این رو یک وسیله ارتباط جمعی است که بیامی را از جمعی به جمع دیگر منتقل می‌سازد بنابراین هرسخن، حرکت یا تصویر که از طریق تئاتر پخش و منتقل می‌شود به عنوان نمادی است که معنا، محتوی و مفهومی خاص را برای دیگران مطرح می‌سازد. بنابراین می‌توان تئاتر را پاسخی دانست بر نیاز انسانها به ارتباط با یکدیگر و کوششی است در راه ارتقای فرهنگ،^(۲) بدین ترتیب وقتی کودکان تماشاچی نمایش

می‌شوند در واقع برای دریافت سنبل‌های آمده‌اند که مفاهیم چگونه زیستن را به آنها بیاموزد. نقشها، موقعیتهای اجتماعی، بایدها و نبایدها، الگوهای مصرف، سلیقه‌ها و... همه از اینگونه مفاهیم هستند. هرچند ابعاد زیبا شناختی ناشی از تأمل اجتماعی ریشه‌ای جامعه شناختی یا روان‌شناختی داشته باشد.^(۳)

بدین جهت بازی نقش برای یک هنرپیشه تئاتر به ویژه در صحنه تئاتر کودکان به عنوان بازی و ایفای نقش‌های واقعی زندگی است. درست به همین دلیل است که جامعه‌شناسان هنر، هنرآفرینی را نوعی بازی دانسته و بازی وسیله و مقدمه آموختن اعمال حیاتی تلقی شده است^(۴) و به دلیل واقعی بودن این نقشها از طرفی و زنده بودن نمایش در صحنه تئاتر از طرف دیگر بسیار مورد توجه کودکان قرار می‌گیرد. اگر چه در نمایشهای عروسکی یا خیمه شب‌بازی حرکت دست و پای عروسکهای نقش آفرین بوسیله نخها صورت می‌پذیرد، اما کودکان آنها را به عنوان الگوهای نقش^(۵) برمی‌گزینند و گفتارهای آنها را به عنوان ارزش یا ضدارزش به ذهن خود می‌سپارند و به موقع از آنها بهره‌گیری می‌نمایند.

نمایش

طریقی برای یادگیری اجتماعی کودکان

علیرضا قبادی

نقش آفرینان صحنه تئاتر کودکان بسته به این که از کدام الگوی فرهنگی رایج تبعیت می‌نمایند به تماشاگران خود آموزش می‌دهند در واقع بوسیله نقش آفرینان تئاتر کودکان به دور از مرزهای جغرافیایی به آموختن نکات بسیاری درباره زندگی انسان خواهند پرداخت.^(۶) به نظر می‌رسد شکستن این مرزها برای کودکان از طریق تماشای تئاتر تسهیل می‌گردد. تئاتر قدرت آن را دارد که با ایفای سمبلیک یا کمیک نقشهای بزرگترها بچه‌ها را نسبت به انتظارات بزرگترها نسبت به ایشان آگاه سازد.

همه توان تئاتر در القای نقشهای تجویز شده اجتماعی خلاصه نمی‌شود بلکه آموزشهای سیاسی، حس وطن‌دوستی و تقید به دینداری همه می‌توانند از جمله فونکسیونهای تئاتر کودکان در زندگی فرزندان هر سرزمین باشد. تئاتر توان آن را دارد تا با رساندن اطلاعات فرهنگی - اجتماعی یکسان و مقتضی نسبت به همشکل و همگن ساختن سازندگان نسلهای بعدی یعنی کودکان اقدام نماید. دقیقاً موفقیت تئاتر کودکان در این زمینه می‌تواند احساس تعلق اجتماعی را در کودکان افزایش داده و نهایتاً میزان همبستگی اجتماعی

را در جامعه افزایش دهد. گفته می‌شود انسانها از سه طریق کلامی، غیرکلامی و دیداری یا مشاهده‌ای^(۷) با هم ارتباط برقرار می‌کنند و ارتباطات دیداری یا مشاهده‌ای که تئاتر نیز از جمله آنهاست مهمترین اثر را در اجتماعی شدن کودکان به معنی فراگیری قواعد و مقررات لازم برای زندگی در جامعه‌ای خاص، خواهد داشت. ■

فهرست منابع :

- ۱- دکتر جابر عناصری، مردم‌شناسی و روان‌شناسی هنری، ص ۱۹
- ۲- دکتر باقر ساروخانی، جامعه‌شناسی ارتباطات، ص ۱۵۱
- ۳- روزه باستید، هنر و جامعه، ترجمه: غفارحسینی، ص ۱۴۹
- ۴- دکتر امیرحسین آریان‌پور، جامعه‌شناسی هنر، ص ۳
- 5- D.Dressler, W.Willis, sociaclogy p.147
- 6- Claude levi strauss, structural Antropology, p.245
- 7- David o.sears - Anne peplau, social psychology, p.80

معرفی اجرای روز اول

گرگ و دهکده

- نویسنده : محمد رضا زندی
- کارگردان : محمدرضا زندی و جلیل بشتام
- موسیقی : سهیل مطیعل
- کارگروه : تئاتر شهرستان کرمانشاه
- بازیگران : اسدالله کبابی، محمود مقدسی، بهروز خدادادی شاهیوند، بهزاد دوستی، اسدکرمی،

حمیدرضاتنها، بیژن مرادی، پیمان خدادادی، نسرين جلیلیان، طلیعه ایزدپناه، افسانه کمالوند، مینادشتی، راحله سلمانی، سارا موسی نعمتی، حامد ایزدپناه، الناز سالاروندی، روناک سالاروندی.

● خلاصه نمایش :
قصه گرگ و دهکده، چیز تازه ای نیست.

اتحاد است و همدلی و دوستی، که سعی شده در قالب ریتمیک و گویشی که باب پسند کودک باشد نگاشته شود. البته این نمایشنامه را در سالهای ۱۳۵۰ که خیلی جوان بودم و وابستگی ام به دنیای کودک نزدیکتر بود نوشتم، این نمایش اولین تجربه بنده در حیطه نویسندگی است که متأسفانه در آن سال مجوز

اجرای آنرا به ما ندادند و حسرتش به دلم ماند. تا اینکه امسال که اطلاعیه جشنواره امید را دیدم، تصمیم گرفتم که نمایش را به اجرا درآورم البته با شتاب شروع کردیم و زمان کافی نداشتیم و دراین راستا حضور و همیاری رفیق دیرینه ام جلیل بشتام برای من بسیار پرثمر و ارزشمند بود. ■

گفتگو با کارگردان و نویسنده و بازیگر نمایش گرگ و دهکده

● ضمن معرفی، خلاصه ای از فعالیت هنری خود را بفرمائید؟
□ محمدرضا زندی هستم. از سال ۱۳۴۸ با مقوله تئاتر آشنا شدم و به همت والای هنرمند شریف استاد آتش تقی پور که الفبای تئاتر را و مهمتر اینکه انسانیت و همدلی و دوستی که رکن اصلی گروه نمایش است را به من آموخت که تا هستم مدیون او هستم و هر جا هست وجود نازنینش بی بلا باشد. و از آن پس نوشتن، کارگردانی و بازیگری را تجربه کردم و هنوز هم با سماجت ادامه می دهم.

● لطفاً از نمایش گرگ و دهکده بگوئید:
□ قصه گرگ و دهکده، چیز تازه ای نیست. اتحاد است و همدلی و دوستی، که سعی شده در قالبی ریتمیک و

گویشی که باب پسند کودک باشد نگاشته شود، البته این نمایشنامه را در سالهای ۱۳۵۰ که خیلی جوان بودم و وابستگی ام به دنیای کودک نزدیکتر بود، آماده نموده بودم. این نمایش اولین تجربه بنده در حیطه نویسندگی است که متأسفانه در آن سال مجوز اجرای آنرا به ما ندادند و حسرتش به دلم ماند. تا اینکه امسال که اطلاعیه جشنواره امید را دیدم، تصمیم گرفتم که نمایش را به اجرا درآورم البته با شتاب شروع کردیم و زمان کافی نداشتیم و دراین راستا حضور و همیاری رفیق دیرینه ام جلیل بشتام برایم بسیار پرثمر و ارزشمند بود.

● ضمن معرفی، خلاصه ای از فعالیت هنری خود را ذکر نمایید.
□ اسدالله کبابی هستم. از سال ۶۶ کار تئاتر را شروع کردم و در نزدیک به ۵۰ نمایش به عنوان بازیگر، کارگردان و نویسنده شرکت داشته ام.

● در این نمایش جنابعالی چه نقشی را ایفا می نمائید و فکر می کنید تا چه حد در این نقش موفق بوده اید؟
□ نقش روباه را بازی می کنم و تمام توان خود را به کار بسته ام که در ارائه نقش موفق باشم. به هرحال قضاوت با بینندگان نمایش است.

● چسندمین بار است که در جشنواره تئاتر کودک و نوجوان شرکت می کنید؟

□ برای اولین بار است که دراین جشنواره شرکت می کنم.

● چه عواملی باعث گرایش شما به تئاتر کودک و نوجوان شده است؟
□ بنده فکر می کنم که به توان با تئاتر کودک بسیاری از مفاهیم را آسانتر بیان کرد. به خصوص اینکه بیننده این نوع کار، کودکان هستند.

● وضعیت تئاتر کودک و نوجوان در شهرستان شما چگونه است؟
□ متأسفانه در شهر ما بهای لازم به تئاتر کودک داده نمی شود. ولی امیدوارم که با اجرای این نمایش (گرگ و دهکده) در وضعیت تئاتر کودک بهبودی حاصل شود. ■

سبک‌های تئاتر

تئاتر رئالیست (REALISTE)

در این سبک احوال فردی در ارتباط با مجامع و افراد دیگر با دقتی خاص مورد بررسی قرار گیرد و به تماشاگر ارائه می‌شود. در تئاتر دراماتیک خانواده و فرد و ارتباط آنان با یکدیگر به عنوان حالت خاصی از آنچه قبلاً گفته شد نیز اهمیتی خاصی یافته و بسیاری از نمایش‌نامه‌ها به آن اختصاص داده شده است.

تئاتر اکسپرسیونیست (EXPRESSIONISTE)

نمایشنامه به دقت زیاد و داشتن اطلاعاتی در زمینه سمبل‌های مورد استفاده دارد. اغلب این نمایشنامه‌ها در سرزمین‌های خیالی و مجهول، در زمانهای نامعلوم و در مکان‌های اسرارآمیز و عجیب جریان می‌یابد. در این سبک از نمایشنامه اشکال، سمبل‌ها و آهنگها بیشتر متأثر از احساسات می‌باشد و سعی بر این است، واقعیت‌های عینی از طریق غیر مستقیم با کمک گرفتن از واقعیت ذهنی بیان و ارائه شود.

در این سبک بازیگر طریقه‌ای خاص برای بیان احساس خویش پیدا می‌کند. ارائه احساسات و تمایلات درونی از طریق حرکات مناسب و غیره موجب نامگذاری تئاتر به تئاتر اکسپرسیونیست می‌باشد. زبان طنزآمیز و جنبه‌های استهزائی در تئاتر اکسپرسیونیست کاربرد فراوان دارد. اندیشه‌های بشری و وقایع زندگی و غیره با ملاحظه خاصی عرضه می‌شود. تئاتر میم نوعی تئاتر اکسپرسیونیست است. درام‌نویس در این سبک تئاتر به جای استفاده از کلام به تشریح حالات و واقعیات با میمیک چهره و حرکات می‌پردازد. بازیگر (میم) با حرکات چهره و به کار گرفتن عوامل دیگر که مخصوص این نوع تئاتر است شخصیت و مقصود خود را به تماشاگر تفهیم می‌نماید.

تئاتر سمبولیست (SYMBOLISTE)

در این سبک از تئاتر همانند سبک سمبولیست در ادبیات از سمبل‌ها و نشانه‌هایی برای ارائه احساسات و شخصیت‌ها استفاده می‌شود، لذا درک

تئاتر کلاسیک (CLASSIQUE)

اصولاً همیشه بشر داشتن صفات و خصوصیتی را برای خود امتیاز تلقی نموده و در مقابل دارا بودن خصایص و صفاتی را نیز موجب عیب و نقص خویش شمرده است بدین سبب در داستانهای اساطیر ملل همواره مرز بین خوبی و بدی برقرار است. در تئاتر کلاسیک نیز این مطلب صادق است. بطور کلی آنچه به نام تئاتر کلاسیک مطرح می‌باشد میراث فرهنگی است که از گذشته به ما رسیده و از یونان قدیم به دست آمده است. در این نمایشنامه‌ها مظاهر خوبی، راستی، دانائی، شجاعت، بخشایش، مهربانی، نیکوکاری، گذشت کردن و نجات همواره برجسته، نادانی، خیانت، پستی، دروغ و تزویر پیروز می‌شود.

تئاتر رومانتیک (ROMANTIQUE)

در سبک رومانتیک حوادث و تضادهای زندگی بشری همراه با تفکرات و تخیلات آدمی ارائه می‌شود و اغلب بیان احساسات و ارائه حالات شاعرانه قسمت مهمی از ترکیب مطلب و وقایع ارائه شده می‌باشد. در این نوع تئاتر عظمت و نکبت، والائی و پستی، غم و شادی بطور همبسته در جریان وقایع عرضه می‌گردد. گریم تئاتر در این سبک همانند گریم در سبک کلاسیک است فقط کمی رقیق‌تر بکار گرفته می‌شود.

در این سبک واقعیت‌گرایی، اندیشه متفکران رابه خود مشغول نموده است، بنابراین در تئاتر نیز نمایش و ارائه واقعیت‌های زندگی اهمیت اساسی یافته است. به عبارت دیگر نمایشنامه‌های سبک رئالیست زشتی‌ها و زیبایی‌های زندگی فردی و اجتماعی را آنطور که هست عرضه می‌نماید و در نتیجه‌گیری نیز از جریانات و وقایعی که در جهان می‌گذرد الهام می‌گیرد و بدین ترتیب در این سبک همیشه پیروزی با خوبی‌ها نیست بلکه همانند وقایع زندگی گاه آنچه دلخواه و مورد تأیید تماشاگر نیست واقع می‌شود و موفق می‌گردد.

تئاتر ناتورالیست (NATURALISTE)

تئاتر ناتورالیست را می‌توان در حقیقت جزئی از تئاتر رئالیست بشمار آورد و شاید بهتر باشد آنرا مکمل سبک رئالیسم به حساب آوریم. در تئاتر رئالیستی جنبه‌های خوب و طبیعت و انسان با خصوصیاتش بر روی صحنه می‌آید در حالی که در تئاتر ناتورالیست درام‌نویس وقایع زندگی را با تمام جزئیات، زشتی‌ها و زیبایی‌های آن و بدون آنکه چیزی یا نکته‌ای از آن بکاهد عرضه می‌نماید.

تئاتر دراماتیک (DRAMATIQUE)

در واقع تئاتر دراماتیک ترکیبی از دو مکتب یاد شده در بخش‌های قبلی یعنی رئالیست، ناتورالیست می‌باشد.

مدیر مسوول : حسن نعمت
سرمدیر : همید شریف زاده
هیأت تحریریه : سید مہمتر رضا پوری
مدیر فروتین : سیما معصومیان
با همکاری : موری عالیفر
عطاءالله یوسفی
مدیر قربانی هم : همیره مشعلیان
عکاس : پرویز رضانی
مروقیه‌نوی : آراکرافیک
لینتوگرافی : نگه
چاپ : میون